

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput II. Variæ quæstiones ex dictis resolvuntur, variæ etiam opiniones ob
nimiam laxitatem refelluntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

nē, iusta vel iniusta de causa prandium sumptis, non teneat amplius eo die jejunare, eod quod jejunii essentiam formamque destruxerit, ideoque amplius jejunare non possit. Videtur enim Sancius de numero esse ingeniorum, in opiniones Christianae vitae relaxativas prurientium; quippe qui assertionem illam nostram ex solo simplicis veritatis amore non videntur amplexus, sed ut ex antecedente verissimo consequens inferret falsissimum, atque à communi sensu piorum fidelium alienissimum.

- 17 Prorsus ergo neganda est illatio, seu consequentia illa. Tamen enim refectionis hora sit quasi de essentia, seu potius substantia jejunii, non est tamen tota substantia illius, sed pars substantiae dumtaxat. Uade cum ille, de quo in casu, totam non destruxerit substantiam jejunii, sed supersint duae partiales substantiae illius non destructae, eas servare tenetur. Impotens enim ad totum, non excusatur à parte, ad quam est potens, uti vidimus l. 1. de legibus.

CAPUT II.

Varia quaestiones ex dilectis resolvuntur, variae etiam opiniones ob nimiam laxitatem refelluntur.

- 18 **Q**uaritur 1°. an non habens alium die jejunii cibum, nisi carnes, eas comedere possit. 2°. an iusta de causa dispensatus super carniem est, eo ipso absolute dispensatus censetur à jejunio, ita ut plures refectiones sumere possit. 3°. an iis in locis, quibus in Quadragesima prohibitus est usus ovorum, lacticiniorumque, etiam prohibitus censendus sit Dominicis Quadragesimae. 4°. an illis diebus, quibus ova & lacticinia permittuntur, etiam pinguedo & laridum permittatur. 5°. an in Quadragesima licitus sit usus anatum marinarum. 6°. an etiam usus panis biscocci, in quo aliquid est ovi, ubi ova non sunt permissa. 7°. an pueris ante septennium liceat ministrare carnes, & alia diebus jejunii prohibita. 8°. an ille qui jejunium per secundam violavit refectionem, in tertia, quarta, &c. peccet. 9°. an peccet mortaliter, qui in die jejunii mane sumit prandium. 10°. an licitum sit cauponariis, diebus jejuniorum praesentare cenam obligatis ad jejunium, quos probabiliter, imò certo sciunt illud violaturos?
- 19 Ignosce Lector, quod has quaestiones Christianus Christianis proponam, de quibus (excepta saltem 5. 6. & 7.) nulla inter Christianos esse deberet controversia. Nec enim à me proponuntur, tamquam in dubium revocante quid circa eas tenendum sit; sed ut agnoscas, cordate Lector, quousque novaturientium Casuistarum laxitas se extenderit.
- 20 Ad primam itaque quaestionem Pasqualigus decis. 49. & Vidal de jejunio inquit. l. n. 72. affirmativè respondet, etiamsi panem habeat; imò etiamsi (inquit Pasqualigus) per unicum solum diem aliis careret cibis, praeter panem.

Verum ut hoc tolerabile videri posset pro personis delicatis, & assuetis delicatioribus cibis, quae solo pane vesci non possent, absque notabili corporis detrimento: secus pro personis robustis, & assuetis vilioribus escis; quibus non ita grave est uno vel altero die solo vesci pane. Ecclesiae namque praecipuum servare debent quicumque sine notabili gravamine, vel corporis detrimento possunt. Aliud fortè videri posset, si per plures dies solo pane vesci deberent, qui aliis cibis assueti sunt. Quo casu carniem etiam ipsi permittunt Anglez, Vega, alique plures. Sed nec istis id concedendum foret sine dispensatione, saltem Pastoris sui. Nec hoc nimis rigorosum dicent, qui meminertint, quod cum imperante Justiniano, gravis Constantinopoli urgeret fames, iussissetque Imperator, secundà Quadragesimae hebdomadà carnes in macello venum exponi, fideles ab iis emendis & edendis prorsus abstinentissime, mortem sibi potius tolerandam ac subeundam existimantes, quam ut quidpiam de patriis moribus ac traditionibus immutarent. Item quod Concilium Toletanum VIII. decernit eos, quos aetas incurvat, aut langor extenuat, aut necessitas ardeat, non ante prohibita violare praesumere debere, quam à Sacerdote permillum accipiant.

Ad secundam similiter affirmativè respondent Toletus, Azorius, Filiutius, &c. Tum quia qui non tenetur à carnibus abstinere, non tenetur jejunare. Nec enim potest: cum jejunii essentia non consistat cum carniem usu, essentia namque rerum, juxta Philosophum, sunt sicut numeri, consistuntque in indivisibili. Tum quia abstinentia à carnibus est potior seu principalior pars seu conditio jejunii (unde causa gravior requiritur ad dispensandum in abstinentia à carnibus, quam ad dispensandum in abstinentia à secunda refectione) major verò pars trahit ad se minorem, & minor sequitur majorem, cap. per tuas de arbitrio.

Verum hisce philosophicis argutiis Ethica Christiana non innititur, sed christianis rationibus sequentibus, quibus doctrina illa valide refellitur. Prima est quia, ut sapienter observat Cajetanus in Summa, verbo jejunium cap. 3. n. 8. *moralia praeccepta, non philosophicè, sed moraliter sunt interpretanda in executione, ut mos bonus inventus, in executione, quantum fieri potest, servetur. Satisfacit enim Ecclesiae praeccepto, qui impotens ad jejunium totius Quadragesimae, alternis diebus jejunat, aut bis aut ter in hebdomada, juxta vires suas.* Et si hoc possit, ad hoc tenetur. Et similiter qui jentaculo serotino, seu collatione eget pro sustentatione naturae, non est propterea licentiatius in carnes. Nec licentiatius erat olim, cum jentaculum istud aliis non permittebatur. Nec, ob infirmitatem, licentiatius ad sumendam refectionem ante nonam, vel vesperam, propterea licentiatius erant, vel ad edendas carnes, vel ad plures refectiones. Sicuti nec mo-

dò ob necessitatem licentiam die festo ad opera servilia, licentiam sunt ad Missam non audiendam, si eam audire possint. Nec excusati ab una parte, etiam majore, Horarum, ab omnium recitatione illicò excusantur. Nec ob impotentiam deobligati à solvendo toto are alieno, deobligati sunt à solvenda parte quam possunt. Atque ex his eruitur

- 23 Secunda ratio : quia lex plura continens, si servari nequeat in toto, in eo servanda est, in quo servari potest ; nec deobligatus (ob impotentiam) à toto opere præcepto , deobligatus est à parte ad quam est potens, si præceptum de re sit divisibili. Id namque Ecclesia declaravit, dum cap. *cum dilecti* de dolo & contumacia. statuit, quòd cum *duo mandantur, v. g. ut quis ad Judicem veniat, & ad diem sibi præfixum accedat . . . si venire non possit ad diem assignatum, tenetur nihilominus se Judicem præsentare, nec ideò erit à mandato solvum.* Dum etiam per Innocentium XI. damnavit hanc propositionem 54. *Qui non potest recitare Matutinum & Laudes, potest autem reliquas Horas, ad nihil tenetur : quia major pars trahit ad se minorem.* Videri possunt quæ hæc de re dixi lib. 1. cap. 21.
- 24 Tertia ratio : sicut præceptum *accedendi ad Judicem tali die* duo distincta complectitur, unum accedendi ad Judicem, alterum accedendi tali die, prout dicitur capite illo *cum dilecti*; sic præceptum jejunandi tria complectitur : unum, plusquam unam refectioem; secundum, carniùm esum; tertium, refectioem ante talem horam prohibens; nec istorum unum ab altero inseparabile est, vel dependens; quamvis enim Dominicæ Quadragesimales à primo & tertio, non tamen à secundo liberæ sunt. Non sunt igitur immunes à primo & tertio, quicumque per dispensationem immunes sunt à secundo. Dispensativa namque immunitas causam requirit, illiusque cognitionem. Aliàs non tam dispensatio erit, quam dissipatio. Non rarò verò contingit, esse causam dispensandi in secundo; non esse verò dispensandi in primo & tertio. Tunc proinde Superior Ecclesiasticus censendus non est velle dispensare ultra quàm causa se extendit. Cum igitur actus agentium non operetur ultra intentionem eorum : dispensatus ab abstinentiæ lege, ob infirmitatem, si duplici non egeat refectioe, nec anticipatione horæ, censendus non est dispensatus in istis. Maxime cum dispensatio stricti juris sit (utpote exorbitans à jure communi;) strictè proinde accipienda, non amplè; restringenda, non extendenda, cap. *is qui de filiis Presbyterorum* in sexto.
- 25 Nec obstant argutiæ, seu ratiunculæ allegatæ in contrarium. Prior namque soluta est num. 17. Posteriores in simili reprobavit Innocentius XI. supra num. 23. in fine. Vide dicta de Legibus citato cap. 21.
- 26 Ad tertiam quæstionem, negativè respondent Pasqualigus decif. 72. Llamas, Escobar, Machado, Martinus de San Joseph. Sed in

contrarium meritò stant Doctores communiter. Stat etiam communis piorum fidelium sensus & consuetudo, opinionemque illam S. Congregatio Indicii, & sancti Officii, è libro quodam deleri iussit, teste Diana p. 10. tr. 11. resol. 46.

Ad quartam, pudor est istiusmodi quæstionem à Casuistis moveri, & à pluribus ipsorum affirmativè resolvi : cum negativa responsio certa sit, ubi consuetudo non invaluit in contrarium (sicut in quibusdam Brabantiæ & Hannoniæ locis invaluit consuetudo edendi pinguedinem & jusculum ex carnibus, sabbathinis diebus, in quibus non est jejunium ecclesiasticum) quia licet pinguedo non sit caro, magis tamen ad carnem pertinet quàm ova & lactinia, imò ad carnem reducit, sicut medulla, nervi, cartilaginee. Et idem à fortiori est de larido; quod ne in dictis quidem Brabantiæ locis permittitur, licet pinguedo permittatur, communique fidelium existimatione prohibita carne prohibitum censetur.

Ad quintam, matini anates, quibusdam in 28 locis (ut juxta Bononiensem agrum, in Gallia) ex lignis navigatorum putrefactorum nascentes in littore maris, omnibus consideratis à Medicis judicati sunt pisces, vel ad genus piscium reductivè pertinentes. Et ideò à timoratis, etiam Regularibus, abque scrupulo eduntur, etiam in Quadragesima. Videri potest Bertrandus Loth in Casibus Belgicis tr. 19. q. 1.

Ad sextam, affirmativè respondet Pasqualigus decif. 85. & probabile censet Bossius de Jubilæo sect. 4. casu 18. Sed (seclusa particulari consuetudine) negativè respondendum est cum Vega, Ledesma & aliis, nisi in iis tam parum sit de ovo, ut parum pro nihilo reputetur; quomodo biscocti illi apud Minimos in usu esse videntur.

Ad septimam, affirmativa responsio est communis, quia legibus ecclesiasticis non tenentur, nisi qui rationis usum sunt adepti. Quod ante septennium completum ut plurimum non contingit. Siqui tamen rationis usum antea fuerint consecuti, non licet illis carnes ministrare.

Ad octavam, negant Valentia, Suarez, Lessius, Tannerus, alique non pauci, sed solis philosophicis argutiis subnixi, ut dixi supra in simili. Resolutivè ergo affirmandum cum Majore, Covarruvia, Medina, Montelino, Sylvio, Wiggers, &c. Quia licet præceptum jejunandi, quoad formam verborum, esse videatur affirmativum, in se tamen continet triplex negativum, scilicet non comedes carnes, plures refectioes non sumes, non sumes refectioem ante horam præscriptam. Quemadmodum ergo alia præcepta negativa non solum violantur per primum vel secundum actum iis oppositum, sed & per sequentes quoscumque; ita pariter per secundam, tertiam, & quascumque sequentes refectioes,

jejunii violatur præceptum. Quemadmodum etiam ex eo quod Ecclesia Sacerdotibus prohibet celebrare plusquam semel quolibet die, & fidelibus prohibet esum carnum in die jejunii, sicut & ingressum in septa Monialium, Sacerdotes toties peccant, quoties plusquam semel celebrant, & fideles non solum peccant primâ vice quâ carnes manducant, septaque illa ingrediuntur, sed & toties quoties.

32 Nec valet, si dicas esse disparitatem, quod in omnibus exemplis istis, post primam violationem adhuc servari possit forma præcepti; secus in casu nostro. Quia nec in exemplis illis servari potest perfectè. Quamvis ergo forma præcepti servari non possit perfectè, eâ die quâ violatum est, servari tamen potest secundum aliquid, abstinendo scilicet ab aliis refectionibus, quæ etiam prohibita sunt jejunii præcepto, quo post primam refectionem prohibetur altera. Quæ prohibitio toties violatur, quoties altera sumitur.

33 Et confirmatur, quia ex opposita sententia sequeretur 1°. eum qui secundam inadvertenter sumpsit refectionem, non peccare, postmodum advertenter sumendo tertiam. Quod admitti non potest, licet admittant Bonacina, Diana, Leander & Pasqualigus, ob rationem proximè allatam, quod utique talis eo die non possit amplius servare formam jejunii, utpote destructam per secundam refectionem, licet inculpatam ob inadvertentiam. Ita illi consequenter quidem ad principia sua, sed ex dictis non solida. Et ideo talem per tertiam refectionem peccare fatentur Lessius, Gordonus, Filiutius, Sancius, Pellizarius, &c.

34 Sequeretur 2°. eum qui horâ undecimâ matutinâ, nondum habens vigesimum primum ætatis annum completum, prandium sumpsit, etiam si meridiem annum illum complevisset, non teneri eo die jejunare, sed posse vesperi cœnare. Quod à vero deviare monstratur à simili: nam qui alieno in territorio, ubi jejunium non erat, pransus est, eo die reversus ad proprium, in quo est jejunium, in eo tenetur reliquo die jejunare, nec ibi potest cœnare. Ergo similiter, &c. Quemadmodum enim alieno in territorio prandisse, obstat ne cœnes in territorio proprio; sic prandisse ante ætatem obligantem ad jejunium, obstat ne eo die cœnes, si eo die ante cœnam in ætate obligante fueris.

35 Abjicienda est igitur opinio Escobarî tr. 1. exam. 13. c. 3. n. 38. dicentis: *Siquis aetatem 21. annorum horâ post mediam noctem primâ compleverit, non tenetur eo die jejunare. Quia præceptum totum diem respicit.* Quia totum diem non respicit indivisibiliter, sed divisibiliter, ita ut unamquamque diei partem respiciat independentem ab altera; sicut unumquodque ex tribus ad jejunium requisitis respicit independentem ab altero.

36 Ad nonam quæstionem Lessius, Bonacina, Vidal, Leander, & plerique alii putant id solum esse veniale. Sed prorsus dicendum cum
Tom. II.

Sylvio esse mortale. Ob ea quæ dixi n. 13. 14. & 15.

Ad decimam Tamburinus l. 4. c. 7. §. 6. n. 37. id ipsis existimat licitum. Sed pro certo tenendum est, quod sicut peccant mortaliter cibos vetitos scienter ministrando ad jejunium obstrictis; ita & cœnam præbendo iisdem bene pransis. Quia haud dubie mortale peccatum est scienter cooperari peccato mortali alterius. Hoc autem ipsi faciunt; & quamvis causa non sint peccati ipsorum, quoad initium pravæ voluntatis; cooperatores tamen sunt actûs, quo prava illa voluntas executioni mandatur. Tamen ergo hospites illi carnes, vel cœnam peccant, ipsi ministrare cauponarii non debent, etiam si hospitium ipsis propterea forent deserturi. Si tamen viri honesti, de quibus dubium est, an lege jejunii teneantur, cœnam peterent, cauponès dubium illud meliorem in partem interpretantes; arbitrari possent ipsos non teneri, ideoque cœnam ipsis possent ministrare, nisi vehemens ratio contrarium suaderet. Videri potest Concilium Mediolanense V. in quo, & cum quo S. Carolus Borromæus tit. de his quæ ad dies festos, & sacra tempora pertinent, vetat, ne cauponès hospitibus, peregrinis, viatoribusque vetitos in Quadragesima cibos apponant; vel alio loco paratos, in mensa apponi patiantur, sub pœnis contra Quadragesimæ violatores sancitis. Videantur etiam quæ dixi l. 4. c. 51. in fine.

CAPUT III.

Etiam potu jejunium olim violabatur. An etiam hodie? controversatur. Saltem indistinctè verum non est. Effatum istud: Liquidum non frangit jejunium.

38 Quid potu jejunium olim violaretur, Natalis Alexander regulâ 14. probat ex testimoniis exemplisque Sanctorum, præterquam enim quod Esdras jejunans panem non comedit, & aquam non bibit, Esdræ 1. c. 10. eò quod utique ad concupiscentias carnis reprimendas jejunium assumitur, ad eumque finem non solum serviat tolerantia famis, sed & tolerantia sitis. Unde & jejunium Ninivitis indictum abstinentiam panis pariter & aquæ comprehendit: *Hominet & jumenta non gustent quidquam, nec pascantur, & aquam non bibant.*

39 Ista exempla secuti veteres Patres, non solum à cibo, sed & à potu diebus jejunii abstinentium censuerunt; & ideo Gregorius Nyssenus orat. in princip. jejun. *Amarum (inquit) est jejunium, sed dulcis Paradisus. Molestus est sitis, sed propè est fons, ex quo qui biberit, non sicut in æternum.*

40 Propterea etiam S. Fructuosus, Episc. Tarraconensis & Martyr, cum ad supplicium duceretur, oblatum potum recusavit, quia jejunii dies erat, & nondum advenerat hora nona, prout S. Prudentius refert hymno 6. Peristephanon:

*Jejunamus, ais, recusò potum,
Nondum nona diem respicit hora;
Nunquam convulabo jui dicatum.*
h h